بِسۡمِ اللّٰہِ الرَّحۡمٰنِ الرَّحِیۡمِ

Khuthba Khulasa 19.01.18 ഖുത്ബ സംഗ്രഹം

സയ്യിദുനാ ഹദ്റത് അമീറുൽ മുഅ്മിനീൻ ഖലീഫത്തുൽ മസീഹ് അൽഖാമിസ് അയ്യദഹുല്ലാഹ്

19.01.18 ന് ബൈത്തുൽ ഫുത്തൂഹ് ലണ്ടനിൽ നിർവഹിച്ച ജുമുഅ ഖുത്ബയുടെ സംഗ്രഹം

എല്ലാ വസ്തുവിനും മരണമുണ്ട്. നിത്യവും നിലനില്ക്കുന്നതുമായ സത്ത അല്ലാഹുവിന്റെ സത്തമാത്രമാണ്. അല്ലാഹു നല്കിയിരിക്കുന്ന ഈ ഭൗതിക ജീവിതത്തെ ലക്ഷ്യസ്ഥാനത്തെത്തിക്കുന്നതിന് ശ്രമിക്കുകയും അല്ലാഹുവിന്റെ സമ്പ്രീതി കരസ്ഥമാക്കുന്നതിനുവണ്ടി പ്രയത്നിക്കുകയും ചെയ്യുന്നവർ ഭാഗ്യവാന്മാരാണ്.

തശഹ്ഹുദും തഅവ്വുദും സൂറ ഫാതിഹയും ഓതിയതിനുശേഷം അമീറുൽമുഅ്മിനീൻ അയ്യദഹുല്ലാഹുത്തആലാ ബിനസ്രിഹിൽ അസീസ് പറഞ്ഞു:

രണ്ടുദിവസം മുമ്പേ ജമാഅത്തിന്റെ ഒരു ദീർഘകാല സേവകൻ ബഹുമാന്യരായ മിർസാ ഖുർശീദ് അഹ്മദ് സാഹിബ് ഇഹലോകവാസംവെടിഞ്ഞു. **ഇന്നാ ലില്ലാഹി വ ഇന്നാ ഇലയ്ഹി റാജിഊൻ.** അദ്ദേഹത്തിന് അല്ലാഹു ആത്മീയവും ഭൗതികവുമായ രണ്ടുവിധ ബന്ധങ്ങളുടേയും ബഹുമതി പ്രദാനം ചെയ്തിരിക്കുന്നു. ഈ ലോകത്ത് വരുന്ന താരായാലും ഒരുനാൾ അവന് ഈ ദുൻയാവ് വിട്ടു പോകേണ്ടിവരുമെന്നത് അല്ലാഹുവിന്റെ നിയമമാണ്. എല്ലാ വസ്തുവിനും മരണമുണ്ട്. നിത്യവും നിലനില്ക്കുന്നതുമായ സത്ത അല്ലാഹുവിന്റെ സത്തമാത്രമാണ്. പക്ഷേ, അല്ലാഹു നല്കിയിട്ടുള്ള ഇഹലോകജീവിതത്തെ ലക്ഷ്യപൂർണമാക്കാനും അല്ലാഹുവിന്റെ സമ്പ്രീതി കരസ്ഥമാക്കാനും ശ്രമിക്കുന്നവർ ഭാഗ്യവാന്മാരാണ്. ഏതെങ്കിലും സാത്വികനായ മനുഷ്യനുമായോ വലിയ്യുമായോ അല്ലെങ്കിൽ നബിയ്യുമായോ കേവലം ഭൗതികബന്ധമുണ്ടാകുന്നത് അവരുടെ ജീവിതത്തെ ലക്ഷ്യസ്ഥാനത്തെത്തിക്കുകയില്ലെന്ന കാര്യം അവർ മനസ്സിലാക്കുന്നു. അല്ലാഹുവിന്റെ സമ്പ്രീതി കരസ്ഥമാക്കുന്നവനുമാക്കുകയില്ല. മറിച്ച് മനുഷ്യന്റെ സ്വന്തം കർമവും പ്രവൃത്തിയുമാണ് അവനെ അല്ലാഹുവിന്റെ സമ്പ്രീതി കരസ്ഥമാക്കുന്നവനാക്കുന്നത്. ഹദ്റത്ത് മസീഹ് മൗഊദ്(അ) ഒരു സ്ഥലത്ത് പറഞ്ഞു:'നബി(സ)തിരുമേനിയും ഹദ്റത്ത് ഫാത്വിമ (റ)യോടു പറയാറുണ്ടായിരുന്നു: 'ഫാത്വിമാ! നീ എന്റെ മകളായ കാരണത്താൽമാത്രം അല്ലാഹുവിന്റെ സമ്പ്രീതി നിനക്കു കരസ്ഥമാക്കാൻ സാധിക്കുകയില്ല. അവന്റെ സമ്പ്രീതി കരസ്ഥമാക്കുന്നതിന് നിന്റെ ജീവിതത്തെ അവന്റെ കല്പനകളനുസരിച്ച് വാർത്തെടുക്കാൻ ശ്രമിക്കുക' ഇങ്ങനെ ചെയ്താലും, അല്ലാഹു നിന്റെ ഈ പരിശ്രമം സ്വീകരിക്കാനും അവന്റെ കൃപയാൽ പര്യവസാനം ശുഭകരമാക്കാനും അവനോടുള്ള ഭയവും ഉണ്ടാകേണ്ടതാണ്.

എനിക്കു തന്നെയും ഇക്കാര്യം അറിയുന്നവനാണ്. മിർസാ ഖുർശീദ് അഹ്മദ് സാഹിബുമായി അഗാധമായ ബന്ധം എനിക്കുണ്ടായിരുന്നു. അദ്ദേഹത്തെ നല്ലവണ്ണം കണ്ടറിയാനുള്ള അവസരം എനിക്കുകിട്ടി. ഇപ്രകാരം മറ്റുള്ളവരും എനിക്ക് എഴുതിയിട്ടുണ്ട്. വിനയത്തോടുകൂടി തന്റെ വഖ്ഫ് നിറവേറ്റിയതിന്റേയും തന്റെ ജോലി നിർവഹിക്കുന്നതിന് അദ്ദേഹം ചെയ്ത പരിശ്രമത്തേയും കുറിച്ചുള്ള ധാരാളം കത്തുകൾ വന്നിട്ടുണ്ട്. അദ്ദേഹം ഒരിക്കലും കുടുംബമഹത്ത്വം പ്രകടിപ്പിച്ചിരുന്നില്ല.

കഴിഞ്ഞ വർഷം ജൽസയിൽ ഇവിടെ വന്നിരുന്നു. പര്യവസാനം ശുഭകരമായിരിക്കണമെന്ന ചിന്ത പ്രകടിപ്പിച്ചു. മരിക്കാൻ നേരത്ത് ഒരു മഹാത്മാവ് 'ഇപ്പോഴില്ല, ഇപ്പോഴില്ല' എന്ന് പറയുകയും ആ നിലയിൽ അദ്ദേഹം മരിച്ചുപോകുകയും ചെയ്ത ഉദാഹരണവും പറഞ്ഞിരുന്നു. ഒരു ദിവസം മുരീദ് അദ്ദേഹത്തെ സ്വപ്നത്തിൽ കണ്ടു. താങ്കൾ എന്തിനാണ് മരിക്കുന്ന നേരത്ത് 'ഇപ്പോഴില്ല, ഇപ്പോഴില്ല' എന്ന് പറഞ്ഞതെന്ന് ചോദിച്ചു. അദ്ദേഹം പറഞ്ഞു, കാര്യമിതാണ്! എന്റെ അന്ത്യനിമിഷമെത്തിയപ്പോൾ ശയ്ത്വാൻ എന്റെയടുത്ത് വരികയും താങ്കൾ എന്റെ കൈയിൽനിന്ന് രക്ഷപ്പെട്ടുവെന്നും താങ്കൾ വലിയ സൽക്കർമങ്ങളാണ് ചെയ്തുകൊണ്ടിരുന്നതെന്നും എന്നോടു പറഞ്ഞു. 'ഇപ്പോഴില്ല, ഇപ്പോഴില്ല' എന്ന് ഞാൻ പറഞ്ഞുകൊണ്ടിരുന്നു. ശരീരത്തിൽ ജീവനുള്ളിടത്തോളം എന്താണ് ഇനി ചെയ്യാൻപോകുന്നതെന്ന് അറിയില്ലല്ലോ. അങ്ങനെ മരിക്കാൻ നേരത്തും ഞാൻ അതുപറയുമ്പോൾ അതേ അവസ്ഥയിൽ അല്ലാഹു എന്റെ ജീവൻ എടുത്തു. ഇപ്പോൾ ഞാൻ സ്വർഗത്തിലാണ്.'

പര്യവസാനത്തെ കുറിച്ചു ചിന്തിക്കുന്നവരുടെ ചിന്ത ഇതാണ്. പര്യവസാനത്തെ കുറിച്ചു ചിന്തിക്കുന്നവരുടെ വഴി ഇതാണ്. എന്തായാലും ഈ ഉദാഹരണവും അദ്ദേഹം എന്നോടു പറഞ്ഞു.

വഖ്ഫിന്റെ റൂഹ് കണ്ടറിഞ്ഞ് ജോലി ചെയ്യുന്ന പുണ്യാത്മാവായിരുന്നു അദ്ദേഹം. ഇവിടത്തെ സമയമനുസരിച്ച് മിനിയാന്ന് രാത്രി ഏകദേശം 10 മണിക്ക് അദ്ദേഹം വഫാത്തായി. 85 വയസായിരുന്നു. ഹദ്റത്ത് മസീഹ് മൗഊദ്(അ)ന്റെ പ്രപൗത്രനും, ഹദ്റത്ത് മസീഹ് മൗഊദ്(അ)ന്റെ മൂത്ത മകനായ സാഹിബ് സാദ ഹദ്റത്ത് മിർസാ സുൽത്വാൻ അഹ്മദ് സാഹിബിന്റെ പൗത്രനും, ഹദ്റത്ത് മിർസാ അസീസ് അഹ്മദ് സാഹിബിന്റെ മകനുമായിരുന്നു. തന്റെ പിതാവിനെക്കാൾ മുമ്പേ ഹദ്റത്ത് മസീഹ് മൗഊദ്(അ)ന് ബയ്അത്തു ചെയ്തിരുന്ന പൗത്രനായിരുന്നു ഹദ്റത്ത് മിർസാ അസീസ് അഹ്മദ് സാഹിബ്

1932 സെപ്റ്റംബർ 12ന് ലാഹോറിലാണ് അദ്ദേഹം ജനിച്ചത്. 1945 ഏപ്രിൽ 21 ന് പന്ത്രണ്ടരവയസ്സുള്ളപ്പോൾ തന്റെ ജീവിതം വഖ്ഫ് ചെയ്തുകൊണ്ടുള്ള ഫോറും പൂരിപ്പിച്ചു. അപ്പോൾ അദ്ദേഹം 9-ാം ക്ലാസിൽ പഠിക്കുകയായിരുന്നു.

പിന്നീട് മെട്രിക് ചെയ്തത് ഖാദിയാനിലെ ഹൈസ്കൂളിൽ നിന്നായിരുന്നു. അതുകഴിഞ്ഞ് ടി.ഐ.കോളേജിൽ വിദ്യ ഭ്യാസം കരസ്ഥമാക്കി. പിന്നീട് ഹദ്റത്ത് മുസ്‌ലിഹ് മൗഊ ദ്(റ)ന്റെ നിർദേശമനുസരിച്ച് ലാഹോർ ഗവൺമെന്റ് കോളേ ജിൽനിന്ന് എം.എ. ഇംഗ്ലീഷ് ചെയ്തു. 1956 സെപ്റ്റംബർ 10 ന് വാഖ്ഫെ സിന്ദഗീ എന്ന നിലയിൽ റബ്‌വ ടി.ഐ കോളേ ജിൽ ജോയിന്റ് ചെയ്തു. 17 വർഷംവരെ അവിടെ ഇംഗ്ലീഷ് വകുപ്പിൽ അധ്യാപകനായിരുന്നു. അത്യധ്വാനം ചെയ്ത് ലെക് ച്ചർ തയ്യാറാക്കുമായിരുന്നു. ഞാനും അദ്ദേഹത്തിൽനിന്ന് പഠി ച്ചിട്ടുണ്ട്. കഠിനാധ്വാനം ചെയ്ത് വരികയും അത്യദ്ധ്വാന ത്തോടെ പഠിപ്പിക്കുകയും ചെയ്യുമായിരുന്നുവെന്ന് ധാരാളം ശിഷ്യന്മാർ എനിക്ക് എഴുതിയിട്ടുണ്ട്. തന്റെ വിഷയത്തിൽ അദ്ദേഹത്തിന് പ്രാവീണ്യമുണ്ടായിരുന്നു. അതുകൊണ്ട് വിദ്യാർഥികളുടെ ഇടയിലും അദ്ദേഹം സർവസമ്മതനായി രുന്നു. വിദ്യാർഥികൾ അദ്ദേഹത്തെ ഇഷ്ടപ്പെട്ടിരുന്നു. 1964 ൽ 'ഇംഗ്ലീഷ് ഫണ്ടിംഗ് കോഴ്സി'ൽ ചേരുന്നതിനുവേണ്ടി ബ്രിട്ടീഷ് സർക്കാറിന്റെ സ്കോളർഷിപ്പിൽ ഒരു വർഷത്തേക്ക് ഇംഗ്ലണ്ടിലും വന്നിരുന്നു. ഇവിടെ 'ലീഡ്സ് യൂണിവേഴ്സി റ്റി'യിൽ വിദ്യഭ്യാസം കരസ്ഥമാക്കി.

1974 ൽ അദ്ദേഹം ചെയ്ത ജമാഅത്തുപരമായ ചില സേവ നങ്ങളെ കുറിച്ച് പറയുകയാണ്. 1974 ലെ അടിയന്തിരാവസ്ഥ കാലത്ത് ഹദ്റത്ത് ഖലീഫത്തുൽ മസീഹ് ഥാലിഥിനെ സാഹിബ് സാദ മിർസാ ഖുർശീദ് അഹ്മദ് സാഹിബ് സഹാ യിച്ചു. ഖലീഫത്തുൽ മസീഹ് ഥാലിഥിനെ സഹായിക്കുന്ന തിനുവേണ്ടി എപ്പോഴും രണ്ടു മൂന്നുമാസംവരെ ഖസ്റെ ഖിലാഫത്തിൽതന്നെയായിരുന്നു. ഇപ്രകാരംതന്നെ ഹദ് റത്ത് മുസ്‌ലിഹ് മൗഊദ്(റ)ന്റെ അനുവാദത്തോടെ റബ്‌വ യിൽ യത്തീകളുടേയും ദരിദ്രരായ കുട്ടികളുടേയും സംര ക്ഷണത്തിനും വിദ്യഭ്യാസത്തിനും ശിക്ഷണത്തിനും വേണ്ടി 1962 ന്റെ മധ്യത്തോടെ ഒരു ദാറുൽ ഇഖാമത്തുന്നുസ്റത്ത് സ്ഥാപിക്കുകയുണ്ടായി. പിന്നീട് ഹദ്റത്ത് ഖലീഫത്തുൽ മസീഹ് ഥാലിഥ് റഹ്മഹുല്ലാഹ് അതിന്റെ പേര് 'മദ്ദേ ഇംദാദ് ത്വലബാഅ്'എന്നു വച്ചു. 1978 മുതൽ 1983 വരെ അദ്ദേഹം ഇതിന്റെ മേലധികാരിയായിരുന്നു.

1973 ഏപ്രിൽ 30ന് അദ്ദേഹം നാളിർഖിദ്മത്തെ ദർവേശാ യി നിയമിതനായി. 1976 മെയ് 1 മുതൽ 1988വരെ അഡീഷ ണൽ നാളിർ അഅ്‌ലാ എന്ന നിലയിൽ സേവനമനുഷ്ഠി ച്ചു. വിവിധ കമ്മിറ്റികളിലെ അംഗമെന്ന നിലയിലും സേവനം ചെയ്യാൻ തൗഫീഖ് കിട്ടി. 1988 ഒക്ടോബർ മുതൽ 1991 സെ പ്തംബർ വരെ നാളിർ ഉമൂറെ ആമ എന്ന നിലയിൽ സേവനം ചെയ്തു. 1992 ആഗസ്ത് മുതൽ 2003 മെയ്‌വരെ നാളിർ ഉമൂറെ ഖാരിജയായിരുന്നു. അതിനുശേഷം എന്റെ ഖിലാഫത്തിന്നിടയിൽ ഞാൻ അദ്ദേഹത്തെ നാളിർ അഅ് ലായും റബ്‌വയിലെ തദ്ദേശ അമീറുമായി നിശ്ചയിച്ചു. വളരെ നല്ലരീതിയിൽ അദ്ദേഹം ഈ സേവനം ചെയ്തു. 'മജ്‌ലിസ് ഇഫ്താ'യിലെ അംഗമായിരുന്നു. 12, 13 വർഷം ഖളാ ബോ ർഡ് അംഗവുമായിരുന്നു. 1973-ൽ അദ്ദേഹത്തിന് അല്ലാഹു ഹജ്ജ് ചെയ്യാനും തൗഫീഖ് നല്കി.

അദ്ദേഹത്തിന്റെ നിക്കാഹ് കർമം 1955 ഡിസംബർ 26ന് ഹദ്റത്ത് ഖലീഫത്തുൽ മസീഹ് ഥാനി(റ) നിർവഹിച്ചു. ഹദ്റത്ത് ഖലീഫത്തുൽ മസീഹ് ഥാനി(റ) നിക്കാഹ് ഖുത് ബയിൽ പറഞ്ഞു: 'ഈ മകനും നമ്മുടെ കുടുംബത്തിൽനി ന്നുള്ള വഖ്ഫാണ്. തന്റെ ഈ മകന് ഉന്നത വിദ്യാഭ്യാസം നല്കാൻ അല്ലാഹു മിർസാ അസീസ് അഹ്മദ് സാഹിബിന് തൗഫീഖ് നല്കി. അദ്ദേഹത്തിന്റെ ഈ മകൻ എം.എയ്ക്ക് പഠിക്കുകയാണ്. ഇംഗ്ലീഷിൽ എം.എയുടെ പരീക്ഷ നല്കി ക്കൊണ്ടിരിക്കുകയാണ്. പറയുന്നു. ഇംഗ്ലീഷിൽ വലിയ കഴി വുണ്ട്. ഞാൻ വിചാരിക്കുന്നത് ഇനി ഇവൻ കോളേജിൽ പ്രൊഫസർ എന്ന നിലയിൽ ജോലി ചെയ്യണമെന്നാണ്. പിന്നീട് ഇങ്ങനേയും പറഞ്ഞു: പരിഭാഷയ്ക്കും അവൻ പ്രയോജനപ്പെടുന്നതാണ്.

അല്ലാഹു അദ്ദേഹത്തിന് 6 ആൺമക്കളെ നല്കി. 4 മക്കൾ വാഖ്ഫെ സിന്ദഗിയാണ്. രണ്ടുപേർ ഡോക്ടറാണ്. ഒരാൾ നിളാറത്ത് തഅലീമിൽ നാഇബ് നാളിറാണ്. ഇദ്ദേഹം പി. എച്ച്.ഡി ചെയ്തിട്ടുണ്ട്. ഇപ്രകാരംതന്നെ ഒരാൾ നിയമോ പദേഷ്ടാവ് എന്ന നിലയിൽ ഓഫീസിലുണ്ട്. അസിസ്റ്റന്റ് എന്ന നിലയിൽ അദ്ദേഹം ലോ ചെയ്തിട്ടുണ്ട്. ഉപസംഘടനക ളിൽ വിവിധ നിലകളിൽ പ്രവർത്തിക്കാൻ അദ്ദേഹത്തിന് ഭാഗ്യമുണ്ടായി. 2000 മുതൽ 2003 വരെ പാക്കിസ്താൻ അൻ സാറുല്ലാഹ് പ്രസിഡണ്ടായിരുന്നു. അദ്ദേഹത്തിന്റെ ഒരു മകൻ മിർസാ സുൽത്വാൻ അഹ്മദ് എഴുതുന്നു: 'അദ്ദേഹത്തിന് ഹദ്റത്ത് ഖലീഫത്തുൽ മസീഹ് ഥാനിയോടു വളരെ ഇഷ്ട മായിരുന്നു. കുറച്ചു വർഷം മുമ്പേ ഇദ്ദേഹം ഒക്കാടയിൽ പോയിരുന്നു. ഒരു മകൻ ഇദ്ദേഹത്തെ കൂട്ടാൻ പോയി. ഡോ ക്ടർ നൂരിയും ഒപ്പമുണ്ടായിരുന്നു. അങ്ങനെ വഴിയിൽവച്ചു തന്നെ കൂടിക്കാഴ്ച നടന്നു. അപ്പോൾ മിർസാ ഖുർശിദ് അഹ്മദ് സാഹിബ് പറഞ്ഞു. യാത്രയിൽ മുഴുവൻ റബ്‌വ യിൽ എത്തണമെന്നും ഹദ്റത്ത് ഖലീഫത്തുൽ മസീഹ് ഥാനിയുടെ കാലിനടിയിൽ ജീവൻ പോകണമെന്നുമുള്ള ദു ആയിലായിരുന്നു ഞാൻ.' അതായത് ഖലീഫത്തുൽ ഥാനി(റ) ജന്മം നല്കിയ സ്ഥലത്ത്, അവിടന്ന് മറയടങ്ങിയിട്ടുള്ള സ്ഥ ലത്ത് തന്റെ ജീവൻ പോകണമെന്നുള്ള ആഗ്രഹമായിരുന്നു അദ്ദേഹത്തിന്. ഇതായിരുന്നു ഹദ്റത്ത് ഖലീഫത്തുൽ മസീ ഹ് ഥാനിയോടുള്ള അദ്ദേഹത്തിന്റെ അനുക്തിയും സ്നേഹ വും. അദ്ദേഹത്തിന്റെ മകൻ എഴുതുന്നു: 'സുഖമില്ലാതായ പ്പോൾ ഒരു രാത്രി വളരെ അസ്വസ്ഥതയോടെ എഴുന്നേറ്റി രുന്നു പറഞ്ഞു. ഞാനിപ്പോൾ ദീർഘമായൊരു സ്വപ്നം കണ്ടു ചിലയാളുകൾ ഖലീഫത്തുൽ മസീഹ് ഥാനിയുടെ മേൽ ആക്ഷേപം ഉന്നയിക്കുന്നു. ആരും അതിന് മറുപടി നല്കുന്നില്ല. ജനങ്ങൾ എന്തുകൊണ്ട് മറുപടി നല്കുന്നില്ല എന്നോർത്ത് അവിടന്ന് വളരെ വിഷമിച്ചു. പിന്നീട് ആ അസ്വ സ്ഥതകൊണ്ട് ഉറങ്ങിയതുമില്ല. ഹദ്റത്ത് ഖലീഫത്തുൽ മസീഹ് ഥാനിയോടു, ഹദ്റത്ത് മസീഹ് മൗഊദ്(അ)നെ ക്കാൾ എതിരാളികളുടെ വെറുപ്പ് വളരെ അധികമായിരുന്നു വെന്ന് മിക്കപ്പോഴും പറയുമായിരുന്നു.

അദ്ദേഹത്തിന്റെ മകൻ എഴുതുന്നു: 1984 ലെ കുഴപ്പംനിറഞ്ഞ കാലഘട്ടത്തിൽ ഇദ്ദേഹം ഹദ്റത്ത് ഖലീഫത്തുൽ മസീഹ് റാബിഅ്ന്റെ ടീമിലുമുണ്ടായിരുന്നു. ഹദ്റത്ത് ഖലീഫത്തുൽ

മസീഹ് റാബിഅ് ഹിജറ ചെയ്തപ്പോൾ, റബ്‌വ മുതൽ കറാച്ചിവരെ ഇദ്ദേഹവും ആ യാത്രാ സംഘത്തിലുണ്ടായിരുന്നു. അതുപോലെതന്നെ രോഗിയായിരുന്നിട്ടും 2010-ൽ ലാഹോറിൽ മെയ് 28ലെ സംഭവം നടന്നപ്പോൾ, തീക്ഷണമായ അവസ്ഥകളിൽ വളരെ തന്റേടത്തോടുകൂടി എല്ലാ കാര്യങ്ങളും നിറവേറ്റി. പിന്നീട് ശഹീദുമാരുടെ ജനാസ വരുമ്പോൾ ഉഷ്ണകാലമായിരുന്നിട്ടും സ്വയം ജനാസ നമസ്കരിപ്പിക്കുകയും ഖബ്‌റടക്കുന്നതിനുവേണ്ടി പോകുകയും ചെയ്തിരുന്നു. ഇപ്രകാരംതന്നെ ഏവരുടേയും സ്ഥാനമാനങ്ങളെ അവരുടെ നിലയ്ക്കനുസരിച്ച് ശ്രദ്ധിച്ചിരുന്നു.

അദ്ദേഹത്തിന്റെ മകൻ മിർസാ അദീൽ അഹ്‌മദ് എഴുതുന്നു: തദ്ദേശ ജമാഅത്തായ റബ്‌വയുടെ റിപ്പോർട്ടുകൾ ഞങ്ങൾ അയക്കുമ്പോൾ അല്ലെങ്കിൽ ഏതെങ്കിലും ദിവസം അശ്രദ്ധയാൽ നബി(സ) തിരുമേനിയുടെ പേരിനോടൊപ്പം കേവലം 'സ' എന്നെഴുതുകയും ഹദ്റത്ത് മസീഹ് മൗഊദിനോടൊപ്പം അലയ്ഹിസ്സലാം എന്ന് പൂർണമായും എഴുതുകയും ചെയ്യുമ്പോൾ, അവിടന്ന് പ്രത്യേകം പറയുമായിരുന്നു. ഓരോരുത്തരുടേയും സ്ഥാനം ശ്രദ്ധിക്കേണ്ടതാണ്. നബി(സ) തിരുമേനിയോടൊപ്പം സല്ലല്ലാഹു അലയ്ഹിവസല്ലം എന്ന് പൂർണമായും എഴുതുക.

നമസ്കാരം കൃത്യനിഷ്ഠയോടെ അനുഷ്ഠിച്ചിരുന്നു. വളരെ നിർബന്ധാവസ്ഥയിൽ മാത്രമേ ജംആക്കിയിരുന്നുള്ളൂ. അവസാന രോഗത്തിൽ ആശുപത്രിയിലായിരുന്നപ്പോഴും വളരെ ചിലതൊഴികെ എല്ലാ നമസ്കാരവും അതാതിന്റെ സമയത്ത് അനുഷ്ഠിച്ചിരുന്നു.

നാളിർ അഅ്‌ലാ ആയിരുന്നു. ധാരാളം ചുമതലകളുണ്ടായിരുന്നു. ജമാഅത്തുപരമായ കേസുകളെ സംബന്ധിച്ച് വലിയ ആശങ്കയായിരുന്നു. ഇന്ന കേസിന്റെ തിയ്യതി എപ്പോഴാണെന്നും അപ്ഡേറ്റ് എന്തായെന്നും ആശുപത്രിയിൽ കിടക്കുമ്പോഴും ചോദിച്ചിരുന്നു. ഇതുപോലെതന്നെ 'നാളിർ അഅ്‌ലാ വ അമീർ മഖാമി' എന്ന നിലയിൽ ആളുകൾ സന്തോഷദിനങ്ങളിലും വിവാഹങ്ങളിലും ക്ഷണിക്കുമായിരുന്നു. ഇത് തന്റെ നിർബന്ധ ബാധ്യതയാണെന്ന് പറഞ്ഞ് തീർച്ചയായും അതിൽ പങ്കെടുക്കുമായിരുന്നു. കാരണം താൻ കാലത്തിന്റെ ഖലീഫയുടെ പ്രാതിനിധ്യം വഹിക്കുകയാണെന്ന് പറയുമായിരുന്നു. ഇതുപോലെതന്നെ സന്താപാവസരത്തിലും ആളുകളുടെയടുക്കൽ പോകുകയും ആവശ്യക്കാരുടേയും രോഗികളുടേയും വിവരങ്ങൾ അന്വേഷിക്കുകയും ചെയ്യുമായിരുന്നു. അസുഖമുണ്ടെങ്കിലും കൃത്യസമയത്ത് ഓഫീസിലെത്തുകയും മുഴുവൻ സമയം ഓഫീസിലിരുന്നു ജോലിചെയ്യുകയും ചെയ്യുമായിരുന്നു.

അദ്ദേഹത്തിന്റെ പ്രത്യേക ഗുണമായിരുന്നു ഇത്. ഹദ്റത്ത് ഖലീഫത്തുൽ മസീഹ് ഥാലിഥ്(റ)ന്റെ മയ്യിത്തു കുളിപ്പിക്കുക, ജനാസ നമസ്കരിപ്പിക്കുക എന്ന ബഹുമതിയും ഇദ്ദേഹത്തിനു കിട്ടി. കഴിഞ്ഞവർഷം അദ്ദേഹത്തിന്റെ ഭാര്യയും വഫാത്തായി. അതിനുശേഷം ഇദ്ദേഹത്തിനും തീരെ സുഖമില്ലാതായി. ഹൃദയസംബന്ധമായ രോഗം ആദ്യം മുതലേ ഉണ്ടായിരുന്നു. ജൽസയ്ക്കു വരാൻ ഞാൻ പറഞ്ഞിരുന്നു. യാത്ര ചെയ്യാൻ കഴിയില്ല എന്നാണ് അദ്ദേഹം വിചാരിച്ചത്. പക്ഷേ, എന്തായാലും വന്നു. ഇവിടെ വന്നതിനുശേഷം ആരോഗ്യം മെച്ചപ്പെട്ടു. വലിയ സന്തോഷത്തോടും പ്രസന്നതയോടുംകൂടി കഴിഞ്ഞു. നിത്യവും രാത്രി എന്നെ കാണാനും വന്നിരുന്നു.

ലാഹോർ ലജ്ന സ്വദ്ർ ഫൗസിയ ശമീം സാഹിബ് പറയുന്നു: ഇവർ ഹദ്റത്ത് മസീഹ് മൗഊദ്(അ)ന്റെ ഏറ്റവും ചെറിയ മകൾ ഹദ്റത്ത് നവാബ് അമത്തുൽ ഹഫീള് ബീഗം സാഹിബയുടെ മകളാണ് പറയുന്നു: നാളിർ അഅ്‌ലാ ആയതിനുശേഷം അദ്ദേഹത്തിന്റെ ഗുണങ്ങൾ വ്യക്തമായി മുന്നിൽ വന്നു. അങ്ങേയറ്റം വിനയനായ ദീനിസേവകനായിരുന്നു. ഞാൻ പലപ്രാവശ്യവും അദ്ദേഹത്തിനെ ജോലി ആവശ്യാർഥം ഫോൺ ചെയ്തിട്ടുണ്ട്. മീറ്റിംഗിലാണെങ്കിൽ വീണ്ടും ഫോൺ ചെയ്യുമായിരുന്നു. ഒരു പ്രാവശ്യം പെട്ടെന്ന് എന്റെയടുത്ത് മർയം ശാദി ഫണ്ടിന്റെ ഒരപേക്ഷ വന്നു; ഞാൻ ഖേദം പ്രകടിപ്പിച്ചുകൊണ്ട് ഫോൺ ചെയ്യും. അപ്പോൾ അങ്ങേയറ്റം സഹനത്തോടെ പറയും, 'അമീർ സാഹിബിനോടു പണം വാങ്ങികൊള്ളുക. അല്ലെങ്കിൽ സ്വയം ഏർപ്പാടാക്കുക. തുക അയക്കുന്നതാണ്. വലിയ സഹതാപിയായിരുന്നു.' പറയുന്നു: 'അദ്ദേഹത്തെപോലെ സഹതാപമുള്ള ഒരാളെ ഞാൻ കണ്ടിട്ടില്ല.' പറയുന്നു: 'ഞാൻ അഭിപ്രായം ചോദിച്ചപ്പോഴെല്ലാം ശരിയായ അഭിപ്രായം നല്കിയിരുന്നു. അങ്ങേയറ്റം ദുആ ചെയ്യുന്ന ആളായിരുന്നു. ഇപ്പോൾ അത്തരം മഹാത്മാക്കളെ എവിടന്ന് കിട്ടാനാണ്.'

വക്കീലെ അഅ്‌ലാ തഹ്‌രീക്കെ ജദീദ് ചൗദരീ ഹമീദുല്ലാഹ് സാഹിബ് എഴുതുന്നു: 1954ൽ തഅ്‌ലീമുൽ ഇസ്‌ലാം കോളേജ് ലാഹോറിൽനിന്ന് റബ്‌വയിലേക്ക് മാറിയപ്പോൾ ഇംഗ്ലീഷ് പഠിപ്പിച്ചിരുന്നത് അനഹ്‌മദി അധ്യാപകനായിരുന്നു. അദ്ദേഹം ലാഹോറിൽ തന്നെനിന്നു. റബ്‌വയിൽ വന്നില്ല. അതിനുശേഷം മിയാൻ ഖുർശീദ് അഹ്‌മദ് സാഹിബ് തന്നെയാണ് 1950-ൽ ഇംഗ്ലീഷ് വിഭാഗത്തെ പുതിയ രീതിയിൽ ഓർഗനൈസ് ചെയ്തത്. അദ്ദേഹത്തിന്റെ ഇംഗ്ലീഷ് വളരെ നല്ലതായിരുന്നു. അദ്ദേഹത്തിന്റെ കാലഘട്ടത്തിൽ കോളേജിൽ ഇംഗ്ലീഷിന്റെ നിലവാരം വളരെ പെട്ടെന്ന് അഭിവൃദ്ധിപ്പെട്ടത് ഞങ്ങൾക്ക് ഓർമയുണ്ട്.'

നിളാറത്തെ ഉൽയായിൽ ജോലി ചെയ്യുന്ന മുറബ്ബി ഖാജ മുള്ഫർ സാഹിബ് പറയുന്നു: അവിടന്ന് ദീർഘമായ രോഗത്തെ സഹനത്തോടും ക്ഷമയോടും നേരിട്ടു. അദ്ദേഹം അങ്ങേയറ്റം ദയാലുവും പിതാവിനെക്കാളുപരി വാത്സല്യത്തിന്റെയും കാരുണ്യത്തിന്റെയും സൃഷ്ടിസേവനത്തിന്റെയും ഉന്നതസ്ഥാനത്ത് നിലകൊണ്ട ദേഹവുമായിരുന്നു. പലപ്രാവശ്യവും ഞാൻ അനുഭവിച്ചറിഞ്ഞിട്ടുണ്ട്. ആവശ്യക്കാരായ ഏതെങ്കിലും സ്ത്രീയോ പുരുഷനോ വന്നാൽ, അദ്ദേഹവുമായി കൂടിക്കാഴ്ച നടത്താൻ കൊണ്ടുപോകുമായിരുന്നു. അവിടന്ന് കട്ടിൽ, ടി.വി, ബിസ്തർ അല്ലെങ്കിൽ സാമ്പത്തികസഹായത്തിന് അനുവാദം നല്കുമായിരുന്നു. പക്ഷേ, ചില സമയങ്ങളിൽ അവർ പോയതിനുശേഷം എന്നെ തടഞ്ഞുനിറുത്തി പറയുമായിരുന്നു, 'അവരുടെ വീട്ടിൽപോയി അന്വേഷിച്ചതിനുശേഷം എനിക്ക് അവരെക്കുറിച്ച് വിവരം നല്കുക.' മുറബ്ബി സാഹിബ് പറയുന്നു: രണ്ടാം ദിവസം ഞാൻ

റിപ്പോർട്ട് കൊടുക്കുമ്പോൾ പറയും:'നമ്മൾ കൊടുത്തതിനേക്കാൾ കൂടുതൽ ഇയാൾ ആവശ്യക്കാരനാണെന്ന് മനസ് പറയുന്നു.' അങ്ങേയറ്റം ഉപകാരിയും, സഹിഷ്ണുവും മുഖത്ത് മന്ദഹാസവും വിനയവും വിട്ടുവീഴ്ച ചെയ്യുന്നയാളുമായിരുന്നു. ഏതെങ്കിലും പരാതിക്കാരന്റെ പരാതിയോ അല്ലെങ്കിൽ ആരുടെയെങ്കിലും ആഗ്രഹമനുസരിച്ച് അയാളുടെ ആവശ്യം പൂർത്തിയാക്കാൻ പറ്റാതെ വരികയോ ചെയ്താൽ സ്നേഹത്തോടെ മനസ്സിലാക്കിക്കൊടുക്കുമായിരുന്നു. ദീർഘ സമയംവരെ കാര്യം കേട്ടിരിക്കുമായിരുന്നു.

ക്ഷമയോടുകൂടി കാര്യം കേൾക്കുക എന്നത് ജമാഅത്തിലെ എല്ലാ ഉദ്യോഗസ്ഥന്മാരുടേയും നിർബന്ധ കടമയാണ്. ക്ഷമയോടുകൂടി ആളുകളുടെ കാര്യങ്ങൾ കേൾക്കുകയാണെങ്കിൽ ധാരാളം പ്രശ്നങ്ങളും എന്നല്ല പരാതികളും അകന്നുപോകുന്നതാണ്.

അദ്ദേഹത്തിന്റെ ഓർമശക്തിയും സ്തുത്യർഹമായിരുന്നു. യുക്തിപരമായ ചിന്തയായിരുന്നു. നൂറുകണക്കിന് കത്തുകളും റിപ്പോർട്ടുകളും നിത്യവും വായിക്കുമായിരുന്നു. പക്ഷേ, പല പ്രാവശ്യവും മാസങ്ങൾക്കു മുമ്പേ ഫയലായി കഴിഞ്ഞിട്ടുള്ള ഏതെങ്കിലും കാര്യം പല മാസങ്ങൾക്കുശേഷം അപേക്ഷകൻ ദുആയ്ക്കോ അല്ലെങ്കിൽ തുടർനടപടിക്കോ വേണ്ടി ചോദിക്കുമ്പോൾ കമ്പ്യൂട്ടറിലെ ഉദ്യോഗസ്ഥൻ അത് അന്വേഷിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുമ്പോൾത്തന്നെ, എന്ത് നടപടിയാണ് ഉണ്ടായത്, എന്ത് നിർദ്ദേശമാണ് നല്കപ്പെട്ടത്, എത്ര കടലാസുകളാണുണ്ടായിരുന്നത്,എവിടെയായിരിക്കും ഉണ്ടാകുക തുടങ്ങിയ കാര്യങ്ങൾ അദ്ദേഹത്തിന് ഓർമയുണ്ടാകും. തന്റെ ഓഫീസിലെ ഫയലുകളും അദ്ദേഹത്തിന് ഓർമയുണ്ടാകുമായിരുന്നു.

ഖോശാബ് ജില്ല അമീർ മുനവ്വർ മജോക്കെ സാഹിബ് പറയുന്നു: ഒരു ചെറിയ സംഭവം പറയാം. അതെന്റെ മനസ്സിൽ അദ്ദേഹത്തിന്റെ മഹത്തായ വ്യക്തിത്വത്തിന്റെ ഒരിക്കലും മായാത്ത ചിത്രമാണ് കോറിയിട്ടിരിക്കുന്നത്. ഏകദേശം 2015 തുടക്കത്തിൽ നടന്ന സംഭവമാണ്. ഞാനെന്റെ ഓഫീസിൽ ഇരിക്കുകയായിരുന്നു. ദരിദ്രരായ രണ്ടു സ്ത്രീകൾ വന്നു. ഖോശാബ് ജില്ലയുമായിട്ടായിരുന്നു അവരുടെ ബന്ധം. അവർ എന്റെയടുത്തു വന്നു. നാളിർ അഅ്ലാ സാഹിബ് തങ്ങളെ താങ്കളുടെയടുക്കൽ അയച്ചതാണെന്ന് പറഞ്ഞു; സഹായത്തിനുള്ള ഞങ്ങളുടെ അപേക്ഷയിൽ ജില്ലാ അമീർ സാഹിബ് ശിപാർശ ചെയ്യാനും ഒപ്പിടാനും പറഞ്ഞിരിക്കുന്നു. പറയുന്നു: ഞാൻ ആ സ്ത്രീകളോടു വിവരങ്ങൾ അന്വേഷിക്കുകയും ഈ അപേക്ഷ കേന്ദ്രത്തിലേക്ക് അയക്കുന്നതിനു പകരം ഞങ്ങൾതന്നെ ജില്ലാതലത്തിൽ സഹായിച്ചുകൊള്ളാമെന്ന് തീരുമാനിക്കുകയും ചെയ്തു. അവർ രണ്ടുപേരേയും ഞങ്ങളുടെ ജില്ലാ സിക്രട്ടറി ഉമൂറെ ആമയുടെ അടുക്കൽ അയച്ചു. അവരെ സഹായിക്കുകയും ചെയ്തു. പറയുന്നു: രണ്ടാമത്തെ ദിവസം ഞാൻ ഓഫീസിൽ ഇരിക്കുകയായിരുന്നു. മിയാസാഹിബിന്റെ ഫോൺ വന്നു. എന്നോട് അന്വേഷിച്ചു, ഇന്നലെ താങ്കളുടെയടുക്കൽ താങ്കളുടെ ജില്ലയിലെ രണ്ടു പാവപ്പെട്ട സ്ത്രീകളെ ഒപ്പും ശിപാർശയും ചെയ്യുന്നതിനുവേണ്ടി ഞാൻ അയച്ചിരുന്നു. അവർ ഇന്ന് രണ്ടാം ദിവസവും സഹായം വാങ്ങുന്നതിന് എന്റെയടുക്കൽ എത്തിയിട്ടില്ല. താങ്കൾ അവരെ മടക്കി അയച്ചോ, എന്നോർത്ത് എനിക്ക് വിഷമമുണ്ട്. അതുകൊണ്ട് കൃത്യസമയത്ത് അവരെ സഹായിക്കാൻ ശിപാർശ ചെയ്ത എന്റെയടുക്കൽ വേഗം അയക്കുക. പറയുന്നു: അപ്പോൾ ഞാൻ പറഞ്ഞു: ജില്ലാതലത്തിൽ ഞങ്ങൾ അവരെ സഹായിച്ചതുകൊണ്ടാണ് അങ്ങയുടെ അടുക്കൽ അവരെ അയക്കാതിരുന്നത്. അമീർ സാഹിബ് എഴുതുന്നു: ഈ ചെറിയ സംഭവത്തിൽനിന്ന് അദ്ദേഹത്തിന്റെ ദരിദ്രരെ സഹായിക്കുന്നതിന്റേയും സൃഷ്ടിസേവനത്തിന്റേയും ചെറിയ ചെറിയ കാര്യങ്ങൾപോലും ശ്രദ്ധിക്കുന്നതിന്റേയും അവിടത്തെ വലിയ വ്യക്തിത്വത്തിനുള്ള ഒരു പൊതു അഭിവാദനമാണ്.

ഈ ബോധമാണ് നമ്മുടെ എല്ലാ ഭാരവാഹികളിലും ഉണ്ടാകേണ്ടത്; എങ്ങനെ ജോലി ചെയ്യണം, നടപടിയെടുക്കുന്നതിനായി അയക്കുക എന്നു മാത്രമല്ല മറിച്ച് ഏതു അപേക്ഷ വന്നാലും അപേക്ഷകൻ സ്വയം ആ ഫോളോഅപ് ചെയ്യാൻ ശ്രമിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കും. പക്ഷേ ഉദ്യോഗസ്ഥന്മാരും അതിൽ നടപടി ഉണ്ടാകുന്നതുവരെ പരാതി അകലുന്നതുവരെ ഏതൊരു കാര്യമാണെങ്കിലും അതു പരിഹരിക്കുന്നതുവരെ അക്കാര്യം നോക്കേണ്ടതാണ്. അതുവെച്ച് താമസിപ്പിക്കുന്നതിനു പകരം പരിശ്രമിച്ച് പരിഹാരം കണ്ടെത്തേണ്ടതാണ്. ഓരോ ഉദ്യോഗസ്ഥനിലും ഈ ശീലമുണ്ടാകുകയാണെങ്കിൽ നമ്മുടെ ഒരുപാട് പ്രശ്നങ്ങൾ അവസാനിക്കുന്നതാണ്.

ഹാഫിള് മുള്ഫർ അഹ്മദ് സാഹിബ് എഴുതുന്നു: ജമാഅത്തോടുകൂടിയുള്ള നമസ്കാര നിർവഹണത്തിന് അദ്ദേഹം ഒരു മനോഹര മാതൃകയായിരുന്നു. അൻസ്വാറുല്ലാഹ് സ്വദ്റായപ്പോൾ, ആവർത്തിച്ചാവർത്തിച്ച് എല്ലാ മീറ്റിംഗുകളിലും ജമാഅത്തായുള്ള നമസ്കാരത്തേയും നമസ്കാരം നിലനിറുത്തുന്നതിനേയും കുറിച്ച് പറയുമായിരുന്നു. എന്നല്ല സ്വയം പറയുമായിരുന്നു, 'നിങ്ങൾ പറയുമായിരിക്കും വെറും ഒരേയൊരു കാര്യത്തിൽ ഇയാളുടെ സൂചി കുടുങ്ങികിടക്കുകയാണെന്ന്. പക്ഷേ, ഞാനെന്തു ചെയ്യാനാണ്. ഈ ചുമതല നിർവഹിക്കപ്പെടാത്തിടത്തോളം ഓർമിപ്പിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുക എന്നത് എന്റെ നിർബന്ധകടമയാണ്.' ചില ഉദ്യോഗസ്ഥരും ജമാഅത്തോടുകൂടിയ നമസ്കാരം അവിടെ നില്ക്കട്ടെ, ചിലപ്പോൾ നമസ്കാരങ്ങൾതന്നെ ഉപേക്ഷിച്ചുകളയുന്നത് ഞാൻ കണ്ടിട്ടുണ്ട്.

മുറബ്ബി സിൽസില മലിക് മുഹമ്മദ് അഫ്ളൽ സാഹിബ് പറയുന്നു: മുഖം കുനിച്ച് മസ്ജിദിൽ ഇരിക്കുക, റമളാനിന്റെ അനുഗൃഹീത മാസത്തിൽ മുടങ്ങാതെ അസ്ർ നമസ്കാരത്തിനുശേഷം മസ്ജിദ് മുബാറക്കിൽ ഖുർആൻ ദർസിൽ ലയിച്ചുചേരുക, ആരെങ്കിലും എന്തെങ്കിലും പ്രശ്നം ഉന്നയിച്ചാൽ ആ പ്രശ്നം സന്തോഷത്തോടും സംതൃപ്തിയോടുംകൂടി കേൾക്കുകയും അയാളുടെ പ്രശ്നത്തിന് പരിഹാരം പറഞ്ഞുകൊടുക്കുകയും ചെയ്യുക റബ്വയിലെ കഴിഞ്ഞ ഓരോ ദിവസവും ദർശിച്ചിരുന്നത് അതാണ്. പറയുന്നു: 'ജാമിഅയിൽ പഠിക്കുന്നതിനിടയിൽ ഒരു പ്രാവശ്യം വളരെ പ്രയാസത്തിലായിരുന്നു. കാര്യം ഞാൻ മനസ്സിലാക്കിയതിനും അപ്പുറമായിരുന്നു. ദുആ മാത്രമേ അവസാന പരിഹാരം ഉണ്ടായിരു

ന്നുള്ളൂ. പറയുന്നു. ഞാൻ മിർസാ ഖുർശീദ് അഹ്മദ് സാഹിബിന്റെ സന്നിധിയിൽ അദ്ദേഹത്തിന്റെ ഓഫീസിൽ ചെന്നു. നല്ല തിരക്കുണ്ടായിരുന്നിട്ടും എന്നെ അദ്ദേഹം തന്റെ മുറിയിൽ വിളിപ്പിച്ചു. അദ്ദേഹം വളരെ വാത്സല്യത്തോടെ പെരുമാറി. ധാരാളം സമയം എനിക്ക് നല്കി. അതിനുശേഷം അദ്ദേഹത്തിന്റെ ഓഫീസിൽനിന്ന് പുറത്തുവന്നപ്പോൾ മനസ്സിലൂടെ കടന്നുപോകുന്ന ഭാരം ലഘുവായി അനുഭവപ്പെട്ടു. മനസ്സിൽ ഒരു പുതിയ പ്രതീക്ഷയുണ്ടായിക്കൊണ്ടാണ്, മുറിയിൽനിന്ന് പുറത്തുവന്നത്. മറ്റുള്ളവർക്ക് സമാധാനം നല്കുക എന്നത് എല്ലാ ഭാരവാഹികളുടെയും നിർബന്ധ കടമയായിരിക്കേണ്ടതാണ്.

മുറബ്ബി സിൽസില മസ്ഊദ് സാഹിബ് പറയുന്നു. മിയാ സാഹിബുമായി ഒരുപാട് കൂടിക്കാഴ്ച ഉണ്ടായിട്ടുണ്ട്. ഓരോ കൂടിക്കാഴ്ചയും സ്നേഹത്തിന്റേയും വാത്സല്യത്തിന്റേയും വികാരങ്ങളുടെ സമുദ്രം ഉൾക്കൊള്ളുന്നതാണ്. അവിടന്ന് പ്രിയങ്കരനും സ്നേഹിക്കുന്നയാളും അങ്ങേയറ്റം വാത്സല്യവാനും ധാർമികഗുണങ്ങളുടെ സമാഹാരവുമായിരുന്നു. വിനയത്തിന്റെ പ്രതീകമായിരുന്നു. ഓഫീസിൽ കൂടിക്കാഴ്ചയ്ക്ക് വരുന്ന ഓരോ വ്യക്തിയോടും കസേരയിൽ നിന്നെഴുന്നേറ്റ് സലാം ചൊല്ലി ഹസ്തദാനം ചെയ്യുമായിരുന്നു. ചെറിയവരാണെങ്കിലും വലിയവരാണെങ്കിലും കുട്ടികളാണെങ്കിലും വേണ്ടില്ല ആര് കൂടിക്കാഴ്ചയ്ക്കു വന്നാലും തന്റെ ജോലി മാറ്റിവെച്ച്, വളരെ ശ്രദ്ധയോടും താൽപര്യത്തോടുംകൂടി അവർ പറയുന്ന കാര്യം കേൾക്കുമായിരുന്നു. അവരിൽ ഇഴുകിച്ചേരുമായിരുന്നു. അതുകൊണ്ട് എല്ലാവരും അദ്ദേഹത്തിന്റെയടുക്കൽ വിഷമവുമായി വരുമായിരുന്നു. ഇതെല്ലാവരും ഇതുപോലെതന്നെ എഴുതിയിട്ടുണ്ട്. അദ്ദേഹത്തിന്റെ ഓഫീസിൽ ദരിദ്രരോടും സമ്പന്നരോടും ഭാരവാഹിയോടും സാധാരണ അഹ്മദിയോടും തുല്യമായ പെരുമാറ്റമാണുണ്ടായിരുന്നത്. ഓരോ വ്യക്തിയോടും അയാൾ വളരെ പ്രധാനപ്പെട്ടയാളാണെന്ന് തോന്നുമാറ് പെട്ടെന്ന് പ്രതികരണം കാണിക്കുമായിരുന്നു.

ഖലീഫത്തുൽ മസീഹ് പറഞ്ഞു: കുറച്ചുവർഷമായി ഞാൻ ഹദ്റത്ത് മസീഹ് മൗഊദ്(അ)ന്റെ കുടുംബാംഗങ്ങൾക്ക് അവരുടെ ഉത്തരവാദിത്വം മനസ്സിലാക്കിക്കൊടുത്തുകൊണ്ട് ഒരു കത്തെഴുതി. ചില പരാതികൾ എനിക്ക് കിട്ടിയിരുന്നു. പൊതുവെ അതകറ്റാൻ ഉപദേശിച്ചുകൊണ്ടുള്ളതായിരുന്നു ആ കത്ത്. അത് ഞാൻ പാക്കിസ്താനിൽ അയച്ചപ്പോൾ, അവിടെയുള്ള മസീഹ് മൗഊദ്(അ)ന്റെ കുടുംബാംഗങ്ങളെ വിളിച്ചുചേർത്ത് എന്റെ കത്ത് വായിച്ചുകേൾപ്പിക്കാൻ പറഞ്ഞു. ഈ കത്ത് അദ്ദേഹം ഹദ്റത്ത് മസീഹ് മൗഊദ്(അ)ന്റെ കുടുംബാംഗങ്ങളുടെ മുന്നിൽ വച്ചപ്പോൾ വളരെ വികാരപരമായ രീതിയിൽ ഇങ്ങനെയും പറഞ്ഞു: 'എന്റെ മക്കളും ഇക്കാര്യങ്ങളിൽനിന്ന് മുക്തരല്ലെന്ന് ഞാൻ വ്യക്തമാക്കുകയാണ്; എന്തിനെ കുറിച്ചാണോ പറഞ്ഞത്, ഞാൻ അവരേയും അവരുടെ മക്കളേയും ഉപദേശിക്കുകയാണ്. ഈ ബലഹീനതകൾ നമ്മളിൽനിന്ന് അകറ്റേണ്ടതാണ്. ഖലീഫ എന്തൊന്നാണോ നമ്മളിൽനിന്ന് പ്രതീക്ഷിക്കുന്നത് അത് പൂർണമായും നിറവേറ്റാൻ ശ്രമിക്കേണ്ടതാണ്.' ഇതായിരുന്നു അദ്ദേഹത്തിന്റെ സത്യസന്ധതയുടെയും തഖ്‌വയുടേയും നിലവാരം.

അല്ലാഹു അദ്ദേഹത്തിന്റെ മക്കൾക്കും അദ്ദേഹത്തിന്റെ നന്മകൾ നിലനിറുത്താൻ തൗഫീഖ് നല്കുമാറാകട്ടെ. അല്ലാഹു ജമാഅത്തിന്, അഹ്മദിയ്യാ ഖിലാഫത്തിന് കൂറും ആത്മാർഥതയുമുള്ള തഖ്‌വയിലൂടെ നടക്കുന്ന സഹായികളെ നല്കുമാറാകട്ടെ.

മിർസാ അനസ് അഹ്മദ് സാഹിബ് അദ്ദേഹത്തെ കുറിച്ചെഴുതുന്നു: 'സഹോദരൻ ഖുർശീദ് ജീവിതം മുഴുവൻ ഖിലാഫത്തിന്റെ ചുവട്ടിലിരുന്ന് അവസാന സമയംവരെ ജമാഅത്തിന് സേവനം ചെയ്തുകൊണ്ടിരുന്നു. അല്ലാഹു അദ്ദേഹത്തിന്റെ പദവികൾ ഉയർത്തുമാറാകട്ടെ. അദ്ദേഹത്തിന്റെ സേവനങ്ങൾ സ്വീകരിക്കുമാറാകട്ടെ. നിരവധി അനുഗ്രഹങ്ങളുടേയും കണക്കുകളുടേയും തണലിൽ വെക്കുമാറാകട്ടെ. അദ്ദേഹം തന്റെ കടമ നിറവേറ്റി.' ഖലീഫത്തുൽ മസീഹ് പറയുന്നു:'അദ്ദേഹം ശരിയാണ് എഴുതിയത്. തീർച്ചയായും അദ്ദേഹം തന്റെ കടമ നിറവേറ്റി. അല്ലാഹു നമുക്കെല്ലാവർക്കും നമ്മുടെ കടമ നിറവേറ്റാനും നിർവഹിക്കാനും തൗഫീഖ് നല്കുമാറാകട്ടെ. നമസ്കാരങ്ങൾക്കുശേഷം അദ്ദേഹത്തിന്റെ ജനാസ ഗാഇബ് നമസ്കരിപ്പിക്കുന്നതാണ്. ഇൻശാഅല്ലാഹ്.

Friday Sermon delivered by **Hadrath Khaleefathul Masih Al-khamis** (atba)
at Baithul Futuh,London – on 19.01.18
Malayalam Translation : **Moulvi Mohammed Ismail Alleppey**, *For Malayalam Desk,Qadian.*
Published By Nazarath Nashr-O-Isha'ath, Sadr Anjuman Ahmadiyya - Qadian, 143516